

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŰ
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYSÉGET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

November 15-én.

Levélhullás s elmúlás idején az emlékezés és visszatekintés majdnem ösztönösen kínálkozik, nemcsak azért, hogy a mult emlékeivel földerítsük s újra meggazdagítsuk lelkünket, hanem azért is, hogy elmélkedjünk és kérdezzünk, miért volt az s miért történik ez? Sajátságos, hogy a katolikus egyház a mindszenteket ősszel kívánja ünnepelni, s talán még érdekesebb, hogy a protestáns egyház a reformáció nagy eseménye emlékének, mi unitáriusok pedig mártir alapítónk, Dávid Ferencz halálá emlékének áldozunk.

Miért lön e nagy kár? Kérdezhetnők az evangélium szavaival? Azért, mert akkor a hitbéli meggyőződésért halál járt. Az ítélet a fejedelmek és tanácsosaik útján a papság kezében állott. Valamint Jézus felett, úgy a későbbiek felett is az egyházi synedrium mondott halálos ítéletet. Milyen szörnyen megdöbbentő, hogy a papok után a nép kiáltja: feszítsd meg őt! Milyen fájdalomosan lesújtó az, hogy Dávid Ferencz 400 papja közül alig 12, vagy talán még ennyi sem, mert megmaradni mellette.

És vajjon mi volt az a halálos hü? Az, hogy a hitben kiérlelt igazságot nem tagadta meg. Mert azt akarta, hogy csak amaz egy Jézus Krisztusnak atya tiszteltessék és imádtassék lélekekben és igazságban. Azért, hogy csak az Isten igéjének adassék minden méltóság és csak Krisztus ismertessék igaz tanító mesternek lenni.

Fölötte érdekes, hogy Dávid Ferencz a Jézus evangéliuma után az apostoli crédót tartotta tévelygés nélkül valónak és abban lelt örömteljes elégtételt, hogy az apostolokkal egy tudományban lehetett. A régi próféta Isten ajakáról kapta az elhívást és a szólást, a mi Dávidunk a szentírásból merítette hite igazságait.

Budapesti Református Egyház
 Könyvtára
 J. K. K.

Condoljuk bele magunkat az akkori magyar nemzet rettenetes lelkiállapotába. Mohácsnál elesett a nemzet dísze, virága. Mátyás budai várában a török uralkodott. Szép Erdély országa a hit isteni ajándékában gyönyörködött, míg nem az ellentétek és a betű uralma vett diadalmat a lelkek felett.

Egy lélektani tanulsága van az erdélyi magyar reformációnak, az országától és régi dicsőségétől megfosztott nemzet fölismerte a megváltás és szabadulás boldog érzését a hitben.

Mi mai magyarok ezt nemcsak elfogadhatjuk, hanem valósággal szemléljük is a háború utáni élettapasztalatokban. Egyik oldalon dühöng az anarhista hitetlenség, de másfelől, sőt általánosságban mindenki szeretne belefogantozni a hit horgonyaiba. A templomok szentsége kezd értékkeé válni a népek lelkében. A nagy názáreti életével, erejével soha sem foglalkoztak bővebb mértékben.

Az, amit a mult évszázad első felében a szentírás kritikája alapján fölépítettek, Jézus Krisztus iényéről, a mai írók előtt már kiemelkedett az írások sorai közül és átment a lélek világába. Itt élnek a mai nyugtalan társadalom pszichológiájában. Azt mindenki érzi, hogy az örök teremtő, most sem szünetel a teremtő munkájában. Ő tart számunkra nemcsak új ígéretet, hanem új megváltást is. Ha semmi egyéb nem beszélne újításról, ott a lehullott levél helyén már mutatkozik az új, s nemcsak zöldülő falevél, hanem díszelgő virág bimbója is.

Nekem egy tetszik, hogy a mai ember sokkal közelebb van az evangélium Jézusához, mint Dávid volt, vagy lehetett. Ma már nem köthetnek annyira senkit a formát öltött egyházi vagy papi rendeletek, mint akkor. Ma a népegyenlőség fogalma nem csak az evangéliumban rejtőzködik, hanem benne van a népléleekben, de jól vigyázzanak az újkor Lutherei és Dávid Ferencei, hogy az elmúlt régiek, a lehullott falevelek helyén rejtőző rügyekre olyan napsugarat bocsássanak, amely egészséges vérkeringést indít és a mai világba való gondolatokat termel ki. Hinni kell, hogy ha Jézus elmondhatta: az én országom nem e világból való, ez a világ minden zürzavaros állapota mellett is, s talán épp ennek következtében, alkalmas arra, hogy kitermelje az igaz Jézus számára alkalmas országot a lelkekben.

Akik becsben tartják a mindenkori reformátorok munkáját, akik hisznek az emberben és bíznak Istenben, azok nem mondanak le arról, hogy lenni kell egy jobb, egy más világnak e bolygó tekén, mert Isten soha sem hagyta tanu nélkül önmagát és vigasztaló nélkül az ő teremtett és szüntelenül teremtő világát s benne a legfölkéletesebbet, az embert.

Éppen azért jó nekünk olykor-olykor eljárnunk hitősök sírjához, s jó virágot szednünk sírjokról emlékükből, mert csak akkor élhetünk szép és nemes életet, ha velük élünk s ők velünk maradnak.

Dr. Boros György püspök.

Szentmihályi Pap Sámuel.

A szép fehér Nyikó völgyében Mihaileni község határára egy gyönyörű templom emelkedik hatalmasan ívelő falaiival. Szépségét megbámulják az úton járó idegenek és akik e vidék nevezetességeit szemlélik, azok egyenesen betérnek hatalmas oszlopai közé megpihenni. E templomnak nemesak külső szépsége és nagy méretei impozánsak. Miként egy szoborban nem azt kell keresni, hogy mennyire hasonlítanak a vonások, hanem az egész alkotásban kifejezésre juttatott gondolat az érték, úgy itt is az a nemes gondolat nyer benne kifejezést, hogy az összefogott erő képes a legszebbet alkotni Isten dicsőségére e földön. E templom három község lelki életének egyesülését jelképezi. Egbenyúló tornyában, ha megszólal a nagyharang, ez az összefogó erő érzik zúgó hangjában. Hogy mikor fogtak össze e község közös lelki élet megélésére az a multak történetébe vész. Valószínű egy volt az még a katolikus vallás teljes uralma idején, amikor e vidéken három anyaegyház gyűjtötte szárnyai alá a községeket: Sfántul Duh, Mihaileni és Nicoleni. Az egyházközség levéltárában a legrégebb írott emlék 1533-ból való. Egy eskető levél ez, amely a Mihaileni Eklézsiát, mint „Hidegaszó“ havasának tulajdonosát említi. Nem állapítható meg, hogy az egyházközség ekkor milyen vallást követett, valamint az sem tudható pontosan, mikor tért át az unitárius hitelvekre.

A fentemlített havas, amely a nagy közös templomnak a vagyona volt, erős kapcsolatba hozta a Mihaileni, Bentid, Cobatești község gazdasági életét és e kapcsolatot teremtette meg a lelki közösséget. Így alakult a mihaileni egyházközség végvárává az unitárius vallásközönségnek. A templom az unitáriusok birodalmának egyik határköve.

Építésének történeténél, egy ember emelkedik ki a feledés homályából, aki méltó arra, hogy alakját, lelki nagyságát példaképpen állítsuk a jelenkor elé. Ez az ember Pap Sámuel volt. 1798-ban született Mihailenin. Egyszerű székely szülői az értelmes gyermekek az elemi iskola elvégzése után a közeli gimnáziumba vitték ahol csak pár évet tanult, mert családi körülményei a gazdasági pályára vonták. 1816-ban nőül vette Bálint Máriát, akivel 59 évig élt boldog házasságban. Virágzó családi életben, értelmes gyermekek nevelésében, társadalmi tekintély kivívásában, a közhasznú élet vezérszerepeiben megmutatkozott nagy lelki képessége. A vármegye életében, mint hites assessor tényező volt és közigazgatási megbízásokat intézett el. A Nyikó völgyében „az öreg“ névvel tisztelték meg, ami nagy tekintélyét mutatta. Az 1848—49-iki szabadságharcban két fiával vett részt s ezért később üldözték is. De legmaradandóbb ténykedését, éle-

tének legszebb alkotását a templom felépült falai hirdetik s mutatják ma is lelki nagyságát.

A régi templom, a népes gyülekezetnek már nem felelt meg s ezért 1840-ben a püspöki V.-szék felhívja az egyházközséget, hogy gondoskodjék egy új megfelelő templom felépítéséről. Kiss Mihály az egyházközség nagynevű lelkésze, öreg, fáradt ember már, aki a köztérről lelépni készül. A nehéz feladat tehát az egyházközség gondnokára Pap Sámuelre várt.

Az egyházközség anyagi készlete kevés volt egy új templom felépítéséhez és más talán a halogatás elvével elodázza a merész tervet, de Pap Sámuel nekivágott és végrehajtotta a lehetetlennek látszó feladat megoldását. Az egyházközség minden erejét erre a célra fordítja. Az egyházközség új lelkésze Keméni Márton lesz, aki maga is lelkes erővel irányítja az építés ügyeit. Pap Sámuel közmunkára hívja fel a gyülekezet tagjait. Felkutatja a vidék kevés mészköveit, összehordatja a Nyikó minden fővényszemét, téglával gyúratja az alkalmas földet és amikor készen áll 2338 véka mész, 201,500 darab téгла, 160 öl kő hozzákezd a régi templom falainak lebontásához. (Az új templom teljes felépítésénél 500,000 téгла, 5000 véka mész és 160 öl kő használtatott fel.)

Az új templom tervrajzát Sófalvi József készíti el, aki maga azt írja levelében, hogy „a költségszámítást talán nem kellene mindenkinek, csak az avatottaknak tudni“ nehogy a község megijedjen és félre álljon a terv mellől. Miután a templom tervrajzában olyan részek vannak, amelyet igazi palléron kívül más nem tud megcsinálni azért arra kéri, hogy azt csak a sighthoarai pallérral készíttessék el.

E levél is igazolja, hogy e gyönyörű, de költséges tervezet elfogadása merész vállalkozás volt, de Pap Sámuel lelkesedése, rátermettsége elég volt ahhoz, hogy e templom fölépülhessen és drága örökségként maradjon az utókor számára. Az ő korában falusi embereknél szokatlan értelmet mutat az az intézkedés, hogy a munkásoknak jutalmat ígér és ad, akik a régi templom fundamentumából a római írással ellátott köveket jobban kutatják. Az 1843. évben a V.-szék feljegyzi, hogy a 10 gyönyörű oszlogon nyugvó boltíves templom, mely páratlan, már fedél alatt áll és dús jövődőt ígér. Közben sokszor elfogyott az anyag, elfogyott a pénz. Pap Sámuel buzgó lelkesedése a hívek közmunkájával újra anyagot teremt. A saját birtokát betábláztatja az Odorheiu-i ref. kollégiumnál és kölcsönpént vesz fel; mondhatni a kösziklából is forrást fakasztott.

Az építés sok bajjal járt. A Néhémiasok munkája nem könnyű. Azanban az erős akarat diadalt aratott, ha későn is, mert a templom teljesen csak 1869-ben lett készen és akkor is szentelték fel.

Az egyházközség Pap Sámuelt meg akarta jutalmazni, de ő semmit sem akart elfogadni. Végre is egy pár eszimat vettek neki ajándékba azért, hogy annyit járt a templom ügyében. Így kedveskedett az eklézsia sokat fáradott gondnokának.

Pap Sámuel késő vénségben halt meg. Halotti beszédében Török Sámuel lelkész az egyházközség Nehemiásának nevezi és e szavakkal búcsúztatja: „Elhunyt Sámueleteknek az a végrendelete, illetőleg kérése hozzátok, hogy vigyázatok mindenre, ami ezen eklézsia virágzását biztosítja“.

A templom falairól lehull néha egy-egy vakolat. Erősen dobban rá a földre, mintha a földben porladó szívnek beszélni akarna valamit.

Marusi Márton.

Uram vezess, megyünk tovább.

*Fel tovább, fel kicsiny sereg,
A Messiás ott van veled,
Jöhet börtön, kereszthalál,
A jó Isten keblére zár.*

*Égi harang szól, hívogat,
Ember ébredj, nézd az utat,
Ott, ahol járt, amerre ment:
Jézus Krisztus, Dávid Ferenc!*

*A Golgota s Déva vár áll,
Előttük fény, mögöttük árny.
És mi megyünk tovább, tovább.
Hirdetjük Isten hatalmát.*

*Cikázzon a fénylő villám,
Száguldjon a vészecs hullám,
Harang szava cseng a légben,
Bizzál s megvéd a jó Isten.*

*Jézus mint a legjobb pásztor,
Dávid Ferenc az apostol:
Mindenütt előttünk mennek,
S hirdetik, hogy az Isten egy.*

*Vallásunknak szent oszlopa,
A hit Isten ajándéka,
Ezért mondunk hálaimát,
Uram vezess, megyünk tovább.*

Kozma Miklós.

Éjjel a temetőben

*Jártál-e már enyhe nyári éjjel
a holdsugár ragyogó, ezüstös fényében
kint a temetőben?*

*Ahol az ősöknek röpke szellemárnya,
enyhe szellő szárnyán hajad símogatja
s forró fejed hűti?*

*Ahol árnyékot vet a hatalmas platán
néma alakodra s fájó gondolatid
a szomorú fűz is zúgva helybenhagyja
s bólogat csendesen?*

*Azok, akik itten csendes, édes álmodt alszanak a
porban,
valaha jókedvvel, színes reményekkel
állottak a harcban, minek neve: élet.*

*Elmultak csendesen,
csak szellemárnyaik suhannak az éjben,
csendes nyári éjjel a holdsugár szárnyán
kint a temetőben.*

Cluj, 1917-ben.

Gál Miklós,

VII. gimn. o. tanuló.

Őszi bánat.

*Esik eső, hideg a szél,
Le a fáról hull a levél.
Bánatosan szól a nóta,
Itt van az ősz, gyászba borult
A letarolt mező, róna.*

*A kertünkben nincsen virág.
Dérütötte a rózsafát.
Nem maradt a meleg nyárnak
Hírmondója, szószólója
Egyéb csak az „Őszi bánat“.*

*Eresz alatt üres fészek,
Kívül, belül feldult, tépett.
Nincsen, aki helyrehozza,
Rendbehozza, megjavítsa
Elment már rég a lakója.*

*Őszi bánat, bús némaság,
Szállta meg a patak partját.
A csobogó patak partját,
Amely, mint a puszta berek
Már csak várja a halálát.*

Lőrinczy Miklós.

A fuvolák s a harsonák szava.

A „belső emberekkel“ jóba lenni általában minden jóérzésű hívünk törekszik. Különösen amíg „az új szita szegen függ“. A papi életnek is mint a házas életnek megvannak a maga „mézes hetei“. Vagy amint egyik aranyos humorú kollégám mondotta: „A papság aranyélet volna, ha mindig karácsony első napja lenne s évvége sohase jönne“. De az a baj, eljön évvége is, a számadások napja. A számok pedig nagyon udvariatlanok. Nem hízelegnek, nem bókolnak, rideg valót szólnak. Éppen így van a hit, az erkölcs, az élet törvényeivel. Az e téren mutatkozó számadási hiányokat, fogyatkozásokat lehet kendőzni, lehet szépíteni, takarni; de e törvények sorozatos semmibevevése, figyelmen kívül hagyása megbosszulja magát.

E törvények szemelőtt tartása, hirdetése, megértetése, alkalmazása a legszentebb papi kötelességek közé tartozik. Olyan ez az egyházi életben, mint a testedzésben az állandó gyakorlat, amely az izmokat rugalmassá, a testet ellenállóvá teszi. Az a test, amelyik állandó gyakorlattal edzve van, nehezebben esik betegségek áldozatává. Éppen így, abban a gyülekezetben, amelyben a templom, az egylet, nemcsak megjelenési hely és alkalom, hanem a vallás-erkölcsi életnek életető, buzgó forrása, öntudatosabb egyházi élet alakul ki. Az ilyen gyülekezet megszokja az élet kérdéseivel szembenézni, megpróbálja az evangéliumi elveket gyakorlatba vinni s az élet útvesztőiben hite világossága mellett keresi az irányt. Mit mondanak a próféták *ma* nekem, mit parancsol az evangélium *jelen viszonyaink között*, mit jelent az egyház *nekem*, mi az unitárius keresztény élet parancsa számomra *e nehéz időkben*? Ezek azok a kérdések, amelyek nap-nap után elénk tornyosulnak s ezekre a kérdésekre kell felelniök hitünk szószóllóinak.

E kérdésekre adandó felelet őszinteséget, hivatás érzetet, jövődöbe látást, tépelődést, elmélyedést, követel a paptól, mint Jézustól, amikor a pusztában vonult ilyen kérdések tisztázására.

E lelki értékek, kitermelése után jön az a válságos folyamat, amelynek során a pap a kitermelt gondolatoknak kifejezést ad szószékben, beszélgetésben, írásban, cselekedetben. Ez a papra nézve a legmegpróbálóbb korszak, amikor elszáll a „mézes-hetek“ mámore s kibontakozik az élet a maga prózai valóságában.

Két út áll előtte. Az első a könnyebb, az általánosabb. Ezen járnak a legtöbbben. — Lelke feltörő eszményeit az ellenkezés láttára, vagy érzetere elvetéli. Gondolkodásában, eljárásaiban, beszédében, predikációiban hozzáilleszkedik a gyülekezet erkölcsi, lelki szintjéhez. Rendre kiválasztja azokat a tárgyakat, textusokat, formákat, amelyek senkinek sem ártanak, senkit nem bántanak. (Az igaz legtöbb esetben *nem is használnak.*) Rendre elfogadja a dolgok fennálló rendjét úgy amint azok vannak. Dícsér ahol dícsérhet s hallgat ahol kellemetlen, bár létérdek lenne a szólás.

Igy alakul ki rendre az a való élet lüktetésétől távol álló, sem nem hideg, sem nem meleg beszéd típus, amit Móricz Zsigmond röviden így jellemez: „Megtámadhatatlan általánosságokat mondott kimondhatatlan unalmasan“. (Forr a bor.) Így aztán visszazökken minden a régi kerékvágásba, amelyről mindenki meg van győződve, hogy idejét multa, de „inkább semmit, mintsem újat, ami meggondolkodásra készítené“.

Mi ennek az oka? kérdezhetik sokan. Hiszen felelős tényezők állapították meg, hogy a közelmúltban is számos kiválóan képzett ember vette kezébe az evangéliumot, vállára a palástot a mi kicsiny egyházunkban. Vajjon csak a papok lennének az okai, hogy vajudik a megújulás, elcsitul s színtelenné válik az élet igéjét sóvárgó hang s belevesz a mindennapok szürke henye-gondjaiba, udvarias általánosságaiba?

Kétségtelenül sokat lecsiszol az élet ezernyi gondja, amelyen megtörik az ifjú lélek jobb jövőt sóvárgó, színes tündér-álma. Azonban ezen kívül van egy néhány jelentős tényező, amit nem hagyhatunk e kérdés vizsgálatánál figyelmen kívül. Ilyenek; gyülekezeteink *belső fegyelmetlensége, a papi szogálattal szemben támasztott, a mai idők által különösen fokozott helytelen igénye és kívánalma.*

Volt alkalmam városi iskolában, leckéjét soha meg nem tanuló unitárius növendék szájából hallani, amint szülei élénk helyeslése közben mondotta: „Mit? A pap adjon nekem rossz jegyet hittanból? Amikor neki kötelessége a hittanjegy által általános osztályzatot javítani!“

Erkölcsei züllöttség, paráznaság, iszákosság, oktalan pazarlás, fényűzés, egyke, vérrokonok összeházasodása, a gyermekek gondatlan, silány táplálása, szennyes beszéd, a társadalmi élet kiáltó igazságtalanságai, az ifjúság s a leánygyermekek sorsáról való nemtörődése a szülőknek, amikor meggondolás, alapos ok nélkül zúdíttják őket nagyvárosok züllött fertőibe, — mindmegannyi „nebántsvirágok“ ameyekhez, ha komoly oktató, vagy feddő szóval nyúlunk hivatásunk s kötelességünk érzetében; felzúdul a hamis önérzet darázsfészke. Csoda-e ha sokan inkább választják a megalkuvás simán kövezett útját, mint a bátor szókimondás rögös ösvényét?

Igy lúgozódik ki az egyházi élet véréből, a szószéki szolgálat bátor öntudatosságából az életet adó tartalom s így válik életadó vérkeringés helyett; színtelen, langymeleg vízzé a gyakorlatban.

Sokan jelentéktelen sértődés, beteges érzékenykedés, sajnálatos félreértés miatt, a rosszul értelmezett önérzetesség felhorkanó kifakadásaival riasztják el lépten nyomon a pap tettvágyát. Mások a tanítás, figyelmeztetés, intés, komoly szavára templomkerüléssel felelnek, vagy éppen áttéréssel fenyegetőznek. Vannak, akik arra hivatkoznak, ők tartják a papot s mondja az azt, amit ők kívánnak!

Ime szemelvényül egy néhány azokból az aggasztó tünetek-

ből, amelyek a prófétai lelkesedés, az öntudatos lelkészi munka szárnyát szegik. Ezekben a nehéz kérdésekben csak öntudatos, becsületes, jóérzésű; fáját s egyházát szerető, a szó szoros értelmében intelligens világi elem segíthet nekünk.

*

Távol legyen, hogy valaki rosszakarattal saját gyülekezetem lelki fotográfiáját keresse e fájdalmas leírásban. Egy csokor ez azokból a mérges virágokból, amelyeket vetni nem kell, maguktól kelnek nálam is nálad is. Betegség ez, amelyről mindenki tud, de beszélni róla csak bizalmas körben, fehér asztal mellett szeret.

A világhírű amerikai író és szónok Fosdick kérde egy beszédében: „Miért van az, hogy a szószékben gyakoribb a fuvolának, mint a harsonának a szava?” Azért, mert az embereknek jobban tetszik a fuvola hangjának lágy símogatása, mint a harsona tettere hívó szava. Pedig az igazi zenében e kettőnek összhangban kell lennie. A beteg életének megmentésére sokszor fontosabb az éles sebész kés, mint a kábító érzéstelenítés.

Az apostolok cselekedeteiről írott könyv 4-ik részének 13. verse mondja, hogy: „Amikor látták Péternek és Jánosnak a szólásban való bátorságukat, megismerék őket, hogy Jézussal voltak vala“. E bátorságra erőt mi Istenbe vetett mély hitünk, hivatásunkért való lelkesedésünk mellett, csak gyülekezetünkől, hívink egyetemétől, jó érzésű világi embereinktől s asszonyaink-tól nyerhetünk. Segítetek, hogy hivatásunk lelkiismeretünk szerint tölthessük be.

Chinuşu, 1935. szeptember 27.

Kővári Jakab,
unitárius lelkész.

Caesar akartam lenni.

*Caesar akartam lenni, mennyei Atyám,
Embermilliók felett, rettegett hadúr,
Kiről dicsének zeng a poéták lantján
S kit ural heggyölgy s a kék tenger azúr.*

*Caesar akartam lenni, hogy egy szavamra
Induljanak el világverő légiók:
Népeket lábam alá, igába hajtva
Legyen rabszolgám asszony s erős férfi sok.*

*Kelet-nyugatnak minden csodaszép kincse
Legyen caesári erőm drága záloga,
Fejemet cser és babér levél köritse
S hajlongjon nekem nyájias szolgálk tábora.*

*Az asztalomon, mi jó, minden, ott legyen:
Hal és vad, izes gyümölcs, falernumi bor.
„Ave Caesár! — Ezt zengjék fényes ünnepen —
Ki kegyet oszt, vagy egyszer mindent eltípor“!*

*Mennei Atyám, Te ezt nem így akartad.
Férfi vállamra nehéz keresztet tettél.
Elvetted tőlem így a caesar hatalmat,
De egy mindennél szentebb trónra emeltél.*

*A kereszt alatt lettem igazi király:
Mert megtudtam így, hogy van férfias erőm
S a kereszthordozó sors nem kietlen, sívár,
Mert feltámadás vár a Golgotha tetőn.*

*Ha caesar lettem volna! . . . minden erőmet
A légiók kénye hordozta volna
S én félnék, hogy a lándzsák ellenem törnek,
Vagy orgyilkosok töre sújt le a porba.*

*Ha caesar lettem volna!... Én ma nem tudnám,
Hogy mellettem a másik kereszthordozó:
Testvérem és hős, minden lépése útján
Felém közelgő békelobogó.*

*Nem tudnám: a szíve, mint az enyém
Boldogságot ezsd s rajta szeretet ragyog,
Életünknek a napja smaragdzöld remény
S a részvétünk a gögnél ezerszer nagyobb.*

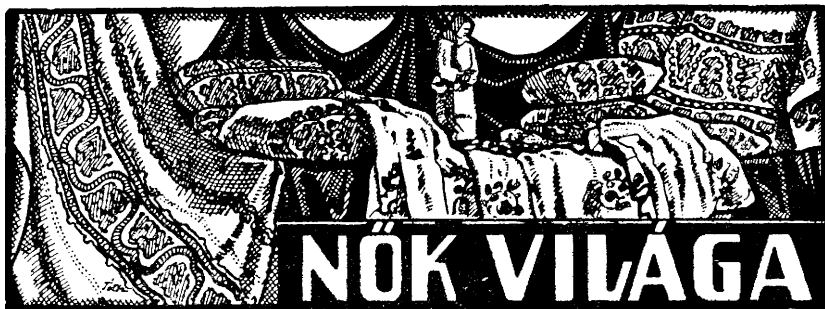
*Caesári nyem kéjjel nem érezné meg,
Mily édes az a drága fekete kenyér,
Milyen szent királyi dolog megosztani veled
Száras kenyereim, ha te éhez, testvér.*

*Ha caesar lennék, Atyám, nem érezném meg,
Mi van a szívben, mikor a szem könnyet ejt,
Milyen felséges, mikor halálos vétket
A megbocsátó szívem halkán elfelejt.*

*Ha caesar lennék éjjel zavarná álmod
Rabszolga sóhaj s úzne szörnyű rettenet,
Mardosna csaták vére a caesári ágyon
S tépné keblemet kínzó lelkiismeret.*

*Atyám, mi jó, hogy nem így ... nem így akartad
És bíbor helyett réám keresztet tettél!
Így tartottál meg engem saját magadnak,
Így lettem Ember, mindenkinek testvér.*

Dobai István.

NŐK VILÁGA

A D. F. Unitárius Nők Orsz. Szövetségének hivatalos rovata.

M e g h í v ó .

A D. F. Unitárius Nők Országos Szövetsége 1935 november 16-án (szombaton) d. e. 11 órakor tartja jubiláris közgyűlését (Str. Maresal Foch 10. sz., 1. em.) a Nők Szövetségének az egyháztól bérelt új helyiségében, melyre minden közgyűlési tagot és minden érdeklődőt tisztelettel meghív az: *Elnökség.*

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. Ellenőrök jelentése.
5. Beszámolók:
 - a) csecsemő és gyermek védelemről.
 - b) női gazdasági és háztartási tanfolyamról.
6. A csecsemővédelem fontossága: Dr. Küttl Lajos.
7. Indítványok.
8. Elnöki bezáró.

Közebed.

- D. u. 5 órakor jubiláris ünnepély.
1. Gyülekezeti ének.
 2. Ima: Főtisztelendő Dr. Boros György püspök.
 3. Elnöki megnyitó: Dr. Boros Györgyné.
 4. Visszapillantás a Nők Szövetségének 25 éves multjára: Csifó Salamonné.
 5. A nők munkája az egyháztársadalomban: Dr. Varga Béla.
 6. Üdvözlések.
 7. Válasz az üdvözlésekre.
 8. Záróének.

Kedves Unitárius Testvéreink!

Tekintve, hogy a Nők Szövetsége ez évi rendes közgyűlésével kapcsolatban fennállásának 25 éves évfordulóját ünnepli, kérjük, hogy a körü és egyházközségi egyesületek lehetőleg képviseltesék magukat.

Egyben kérjük, sziveskedjenek jövetelükről egy héttel előbb minket értesíteni, hogy elszállásolásukról és közös étkezésükéről gondoskodhassunk.

Alapszabályaink értelmében kérjük továbbá, hogy az esetleges indítványait egy héttel előbb központi irodánkba beküldeni sziveskedjenek.

Cluj, 1935. október 25.

Hitrokoni üdvözléssel:
az **Elnökség.**

Ifjúsági daloskönyv.

Pár nappal ezelőtt kaptuk az alábbi tudósítást:

Több középiskolai zenetanár azzal a megkereséssel fordult hozzám, hogy dolgozzam fel a magyar folklóre dalokat középiskolai vegyeskarra.

Ennek a megkeresésnek annál szivesebben tettem eleget, mert a nép lelkéből fakadt daloknak az ifjúsággal való megismertetése által az egyetemes magyar kulturát szolgáljuk.

Az általam feldolgozott 77 népdalból álló „Nótabokréta“ az egész magyarságnak a legszebb és legkifejezőbb dalait foglalja össze.

A kidolgozásnál különös figyelemmel voltam az ifjúság hangterjedelmére (G.—É) és az egyes szólások könnyed és dallamos vezetésére. A „N.—B.“-val azt célozom, hogy ifjúságunk a népdalon keresztül szerese meg a falu népét, mely a dalokat alkotta s évszázadokon át megőrizte.

A dalok szövegét illetőleg kinosan ügyeltem arra, hogy csak az iskolai szellemnek és hazai viszonyainknak megfelelő kerüljön a „N.—B.“-ba. Mégis, miután minden egyes dalban tisztán magyar lélek szólal meg, a „N.—B.“ nemzeti öntudatunknak hathatós ápolója és fejlesztője.

A N.—B. vezérfkönyve egyszersemind szólamkönyv is, mert a polifonikusan földolgozott karok, három, vagy négy sorban, míg a homofón karok két sorban vannak írva.

Ezzel azt céloztam, hogy 1. az alsóbb osztályos szoprán-, vagy ált-hangu tanuló a hangváltozás után is mint tenor, vagy basszus használni tudja a N.—B.-át; 2. megkiméjlem a zenetanárt a fáradságos és költséges szólamírástól; 3. hogy a tanuló az iskolából kikerülve birtokában legyen egy tiszta magyar népdalokat tartalmazó könyvnek, melyet akár szólóban, akár mint tagja valamely vegyes karnak, sikerrel használhat.

A N.-B. dalai betűrendben következnek egymás után és kéziratként kezelendők. Sokszorosításuk, vagy azokból a szólamok kiírása törvénybe ütközik.

A N.-B. beszerzését megkönnyíti az, hogy 12 oldalos füzetként jelenik meg. Az I. füzet címlapot, előszót és 7 dalt, a II. 11, a III. 10, a IV. 13, az V. 10, a VI. 10, a VII. 11 és végül a VIII. füzet 5 dalt és tartalomjegyzéket tartalmaz.

A tartalomjegyzék feltünteti a dal jellegét (szomorú, vig, katoná, tréfás, vagy mulató (nehézségi fokát, a hangnemet és a tempót. Az utóbbiakat azért, hogy a karvezető stílszerűen és hosszás keresgélés nélkül tudjon összeállítani egymás után következő számokat.

Októbertől kezdve minden hónapban egy-egy 12 oldalas füzet jelenik meg. Egy füzet ára 15 lej, melyet utánvételi összegként küld be a megrendelő. Egy teljes példány N.-B. ára 120 lej. Minden tízedik példány ingyenes. A karvezetők ingyenes tiszteletpéldányban részesülnek.

A legkisebb megrendelés 25 teljes példány.

Kérem a megrendeléseket címemre október hó 10-ig beküldeni, hogy a füzetek kellő példányszámban jelenhessenek meg.

Cluj, 1935. szeptember 16-án.

Magyar testvéri üdvözlettel:

DELLY-SZABÓ GÉZA

(Cal. Victoriei 44. I. 24.)

Megjegyzés: Delly-Szabó Géza „Nótabokrétáját” az összes Cluj-i felekezeti középiskolák máris bevezették.

Egy ilyen gyűjtemény megjelenésére már régóta vártunk. Aki csak távolról is figyelte a világon szerte mindenütt és mind fokozottabb mértékben megnyilvánuló fejlődést a gyermek- és ifjúsági dalkultúra terén, az méltán kérdezhetette, miért nem produkálunk már mi, erdélyi magyarok is valamit ezen a téren. Hiszen az ének nevelő hatása ma már közismert s ami a művészi értéket illeti, elég, ha visszagondolunk a középkori híres gyermekkórusokra melyek az ujkorban is olyan hatalmas alkotásokban, mint pl. a Máthé Passus (Bach) jelennek meg döntő sullyal. Igaz, hogy a XIX. században a dalkultúra emez ága kissé visszafejlődött, de a háború után megújult erővel jelenik meg s oly kiváló gyermekkórus művelik, mint pl. az egész művelt világot diadallal bejárt bécsi „Sänger-Knaben”. (Erdélyi olvasóink is hallhatták ezt a gyermekkórust a híres Schubert-filmben, a „Szívek melódiájá”-ban.) Egyes román középiskola növendékei szintén szép eredményeket értek el ezen a téren.

Hogy tennünk kellene valamit, mindnyájan érezzük. Ezért ártuk ki néhány évvel ezelőtt a Balázs—Mikó—Szent-Iványi-féle „Ifjúsági daloskönyv”-et s részben hasonló okokból indítottuk meg az Unitárius Közlöny „Zene-melléklet”-ét is. Mindezek azonban nem oldották meg a kérdést, mert részben nem több szólamra készültek (Ifjúsági daloskönyv), részben pedig nem kifejezetten a gyermek- és ifjú hang terjedelméhez és szükségletének megfelelően dolgoztattak fel a leközölt dalok.

Persze, könnyen védekezhetünk a meg-megújuló szemrehányásokkal szemben azzal a közkeletű megállapítással, hogy a magyar

dal (a csárdás üteműek kivételével talán) nem alkalmas a többszólamú éneklésre. Több szólamra ugyan akármelyik magyar dal letehető s dalárdáink világhíre mutatja, hogy mily sikerrel. Ezek a letétek azonban túlnehezek s csak igazán fejlett zenei tudással rendelkező dalárdák tanulhatták be azokat. Olyan nehezek azonban az ugrások és hangnem változások, hogy gyermek és ifjúsági dalárdáink aránylag csak keveset tanulhattak be ezekből sikeresen. Arról pedig épen nem lehetett szó, hogy vonaton, táborozások alkalmával, kirándulásokon stb., ifjaink csakúgy nekikezdhettek volna magyar dalaink több szólamban való énekléséhez, mint ahogy ezt a német ifjúság gyakorolja a legnagyobb könnyedséggel. Legfeljebb a nagyonis kétes értékű „tercelés”-sel próbálkoztak a mieink.

Ennek a közkeletű vélekedésnek cáfolata lesz Delly-Szabó Géza fent bejelentett „Nóta-bokréta”-ja. A szólamok természetes könnyedsége valóságos korszakalkotó változást, fejlődést fog megindítani azon a téren. S ez az, amiért lapunk olvasóinak figyelmét különösen is felhívjuk erre a magyar dalgyűjteményre. Természetesen iskoláink énekkulturájában is hatalmas segítőeszközt jelent a „Nóta-bokréta” megjelenése, úgy hisszük azonban, hogy nem szabad itt megállanunk, hanem ifjúsági köreinknek, sőt felnőttékből álló dalos egyleteinknek is figyelmébe kell ajánlanunk azt.

Delly-Szabó Géza ugyanis, mint zeneszerző, ugyanis, mint zene-pedagógus, a határokon túlterjedő művészi nevet szerzett már magának, ami már egymagában is garancia a „Nóta-bokréta” értéke nézve. Amint azonban személyesen is meggyőződünk róla, e gyűjtemény — melyről kevés azt mondani, hogy „hézagpótló” — céljának a legtjeljesebb mértékben megfelel s ezért a legmelegebben ajánljuk ezt kedves olvasóinknak, ifjúsági köreink, dalárdáink, sőt unitárius családaink szíves figyelmébe is, mert a család körén belül is sok kellemes órát szerző és felbecsülhetetlen értékű jóbaráttá fog válni a „Nóta-bokréta”.

Sz. I. S.

Halálozások.

Angol unitárius nőtestvéreink két kiválóan értékes vezető-asszonyuk elhunytát gyászolják.

Május 26-án hunyta le örökre szemeit Miss Helen Brooke Herford, kinek nevét és munkásságát mi is jól ismerjük, mert az Unitárius Nők Internationális Szövetségének 1910-ben Berlinben történt megalakulása óta, tavalyig titkára, azaz leglelkesebb előharcosa volt. Maga volt az önzetlenség, mindig jó kedvvel, kitartó energiával dolgozott, semmi nehézségtől meg nem riadt és sohasem neheztelt a jóindulatu kritikáért, — joggal mondták róla munkatársai, hogy az ő barátsága kincessel felér.

Okt. 2-ikán halt meg Londonban Miss Florence Hill, ki legjobb barátnőjével, az általunk szintén ismert Miss Lucy Tagarttal 1886-ban megkezdte az úgynevezett póstai missió-t és levelezés útján igyekezett „a mi gyönyörű vallásunk” — ahogy ő mondta — fellendítését szolgálni. Közel 50 évig lelkes munkássága által emlékezetessé tette nevét. Aki ismerte, tudja, hogy az ő barátsága is kincset érő volt, mi erdélyi unitárius asszonyok mindkét kiváló angol nő rokonszenvét birtuk és őszintén osztjuk angol hitsorsosaink értük való gyászát.

A Dnyeszter mellett...

*Családi szent könyvben: szívemben kutatok,
őseimet látom s míg szavukat hallom
korszentelt hitüket magaménak vallom.*

*A lófőszékelyek, földesur elődök,
rendre megérkeznek, bekopognak titkon,
s én remegve várom vajjon melyik mit mond?*

*Az együttlétünket s minden tanácsukat,
örkődő tanunkat: a fekete éjet,
szívembe hantolom mint ősiszten képet.*

*...Páráként eltűnnek de én mégis látom,
mert alvó-szemmel is mindent tisztán látok,
...látnokká kent engem valami ősatok.*

*Látom amint mennek, eloszolnak lassan,
a Kárpátok felett mikor oda jutnak,
Csaba lámpásai: csillagok kigyulnak.*

*Utánuk lopozok s a nagy éji csendben,
mult-jövő szentsége s a jelen nagy átka,
útra kelnek velem szép Erdélyországba.*

*...De távol maradok s hallgatok, figyelek,
mert koboz hangjával ölelkezett ének
sír egy máglya mellett: áldoznak a vének.*

*Áldozó dalukat szárnyra veszi a szél...
nehány szót megértek, néhány arcot látok,
de elbástyáz tőlük a turáni átok.*

*...Intésüket lesem, hívásukat várom,
de nem intnek felém... vége lesz az éjnek,
s a máglyatűz mellett... elhallgat az ének.*

(Besarabia.)

Kováts Péter.

Ferencz József ifj.: A magyarországi unitáriusok. Külön lenyomat az „Unitárius Közlöny“-ből. A jeles tanulmány megkapóan adja elő a magyarországi unitárius egyház megalakulását, fejlődését és jelen küzdelmeit. Aki magyarországi unitárius testvéreink sorsáról tájékozódni akar, ebben a füzetben minden tudni valót megtalál. Ára 5 Lei. Megrendelhető az Iratterjesztőnél.

Dr. Iván László: Dávid Ferenc arca a szellemtudományi lélektan tükrében. A *Keresztény Magvető* füzeteinek 17. száma. Rendkívül érdekes és mély tanulmány, méltó Iván László eddigi tanulmányaihoz. Dávid Ferenc lelkének mélységeibe hatol be s a nagy vallásalapítónkról való fölületes, vagy téves nézetek között egy igazi útmutató a helyes megismerésre. Megrendelhető: a Ker. Magv. kiadóhivatalánál. Ára 25 Lei.

Clarke Freeman Jakab — Kiss Sándor: Mindennap vallása. Szent-Iványi Sándor előszavával. A kiváló, amerikai unitárius lelkész 28 komoly, mély, az életre vonatkozó elmélkedéseit mutatja be. Ha valaki még nem tudná, hogy az életet miképpen szövi át a vallás minden vonatkozásával, ebből a magyar nyelvre kitűnően átültetett műből megtanulhatja. Az élet és vallás oly sok kérdését látjuk ebben a műben, amely minden embert kell, hogy érdekeljen. Megjelent a Szent-Iványi Sándor: Szabadelvű vallásos értekezések 8-ik köteteként. Megrendelhető az Iratterjesztőnél. Ára 50 Lei.

Peabody — Szent-Iványi Sándor: A lélek egyháza. Rövid tanulmány a kereszténység lelki hagyományaiból. Kitűnő munka, mely különösen a magasabb értelmiséget érdekli, s amely a vallás, társadalom és egyéni élet mélységét tárja elénk. Peabody neve nem ismeretlen már eddig sem a magyar

egyházi irodalomban, most, hogy egy kitűnő fordításban olvashatjuk a fenti művét, a hatása bizonyára még maradandóbb lesz. Megrendelhető az Iratterjesztőnél. Ára 25 Lei.

Szent-Iványi Sándor: Áldott percek. (Ágendák és beszédek). Hat különböző alkalomra írt ágendát, (esketési, úrvacsorai, konfirmációi) és négy halotti beszédet tartalmaz a csinosan kiállított és mély belső tartalmat magában foglaló mű. Ezekben az ágendákban mély érzés, benső vallásosság, kitűnő zamatos magyar stílus tesz tanubizonyoságot a szerző nem közönséges talentumáról. Megrendelhető az Iratterjesztőnél. Ára 35 Lei.

Az Unitárius Naptár. 1936. évi folyama megjelent, szétküldés alatt van. November 4—5-ig remélhetőleg mindenüvé eljut. Az Odorheiköriek Odorheien, az I. G. Ducaköriek I. G. Ducán, a lelkészi hivataloknál kapják, a Treiscauni-, Muresköriek és Ariesköriek pedig az esperesi hivataloknál. Ezek vasuti szállítás által történtek. A többieket postán küldjük.

Értesítés. Zenemellékletünk, mostani számában Gálna Sándor zenetanárjelölt harmónizálta 2 éneken kívül, többek óhajtására hozom „Csendes éj“ kezdetű karácsonyesti dalt, amely kiváltképp karácsonyfa ünnepélyeknél alkalmas, megható, kedves dal, akár karácsony szombatján a templomban is használható és 4 temetési énekünket férfikarra a legegyszerűbb dalkörök által is könnyen betanulható harmónizálással.

Ütő Lajos.

Felhívás előfizetőinkhez. Arra kérjük előfizetőinket, tagtársainkat, hogy hátralékos díjaikat szíveskedjenek beküldeni s az előfizetést megújítani. Ha minden tag és előfizető teljesíti kötelességét, a lapot nagyobb terjedelemben is megtudjuk jelentetni, ellenkező esetben rosszabb kell zsugorodjon. Ezúton kérjük fel azon lelkész és tagtársainkat, hogy akiknél a Dávid Ferencz Egylet történetéből még elszámolatlan példányok vannak, szíveskedjenek a pénzt az egylet pénztárába beküldeni. Előfizetéseket e számban térhiány miatt nem tudtuk nyugtázni; jövő számban nyugtázzuk. A lakásváltozást kérjük bejelenteni; ha valakihez a lap nem érkezik meg, kérjük reklamálni.

Az Unitárius Közlöny

(500 lejes) alapító tagjainak névsorát a központi választmány határozatából azzal a kérelemmel közöljük, hogy a korábban befizetett ötszáz lei alapító tagsági díjat sziveskedjenek 1000 leire fölemelni, mert a mostani körülmények között 500 leinek az évi kamata nem üti a tagsági díjat.

Aghireş: Fodor Ferenc.

Aita-Mrae: Id. Darkó Lajos, Dávid Ferenc Egylet, Dr. Ferenczy Géza, Dr. Lőrinczy István, Toók Mózes.

Arad: Buzogány Márton, Dávid Albertné.

Arcuş: Unitárius Egyházközség.

Apid: László István.

Bezid: Nagy Géza.

Bădeni: Biró István.

Baia-Mare: Árkosi Béla.

Battonya, Magyarország: Kereki Gábor.

Belin: Albert Zsuzsánna.

Bită: Gyulai Béla.

Bod: Dr. Kerekes István.

Boroşnău Mic: Joós András.

Braşov: Fazakas József, Gagyí Dénes. Özv. Kádár Sándorné, Telmann Béla, Unit. Nőegylet.

Bucureşti: Bartha Miklós, Kovács Mózes, Lőrinczy Dénes.

Budapest: Kovács Kálmán, Pek Emil Agost, Unit. Egyházközség, Dr. Zsakó Andor.

Buza: Szentmártoni Bálint.

Calnic: Unitárius Egyházközség.

Căluşeri: K. Nagy Arpád.

Cecheşti: Bartók Róza.

Cheia: Id. Gálffy Sándor, Halnagyi Tamás, Kereki András.

Chibed: Imre Zsigmondné.

Cioc: Orbók Gyula.

Cluj: Andrásy Ferenc, Balázs Gyula, Özv. Bede Emilné, Özv.

Rovatvezető: Ifj. Hadházi Sándor.

A Merești-i egyházközség felhívása

mindazokhoz, akik születés, származás, vagy bármilyen címen kapcsolatot éreznek a Merești-i unitárius egyházközséghez.

A fa, amely égfelé nyújtja büszke koronáját, belefúrja magát a levegőbe, de az anyaföldön áll, abból él. Innen küldi a gyökér láthatatlan szálakon az erőt, a szépséget, az életet. Illatát virága, játékos kedvét a levele, mosolygó színét mind-mind innen kapta. Az ágak messzire szétnyúlnak, de a láthatatlan szálak az erőt, illatot, mosolyt mindenüvé elviszik. Az ágak, a levelek messze jutnak a földtől, de az életet mégis csak annak köszönhetik.

Egyházközségünk élő fájáról sok levelet messze sodort a szél, de láthatatlan szálak ezeket is még mindig az anyatörzshöz kötik. Sok ágat idegen törzsbe, idegen földbe oltott be az élet, de mosolya ma is az anya mosolya, arca rózsái itt bimbóztak, vére az apa vére s élete az őstörzs messzejutott életfolytatása.

Az otthon, ahol az élet ideiglenesen, vagy véglegesen meggyökerezett, kedves, hiszen a mindennapi kenyeret, az életfolytatás lehetőségét adja, de túl ezen, valahol a kéklő hegyek ölnén, öreg Hargita lábánál, gyermekmesék messzi álmovilágában van egy hely, ahol megszínesedtek a gyermekálmok, ahol öntudattal telt meg a szemek nézése, ahol soha el nem fogyó életkenyérrel, az édes anya tejével, könnyével és vérével készült hamubasült pogácsával telt meg az útnak indulók tarisznyája, ahol táltospárpára ültek a vágyak és ahová ébren és álomban annyiszor visszatérnek.

Ez a haza üzen most a nagyvilágba mindenfelé szétszéledt

gyermekeihez s felidézi az első lépést, amit földjén tettetek, az első imádságot, amit templomában elmondottatok, a nótát, mely először bimbózott kedvetek fáján, a házat, hol születtetek, a mezőt, erdőt, mely táplált, az édesanya forró szeretetét, az apa munkás jóságát, kiknek talán már domboruló sírján itt nyílnak a virágok, az illatot, mely érettetek és felétek először szállott s a nótás mezőn és madárdalozó erdőn túl kéklő, viharokat küldő, felhőket pipáló, mireánk vigyázó öreg Hargitát s annak messze előre küldött, értünk örök vigyázzba állított hallgató őrszemét: a Szórványt. Felétek küldi mindazt, ami túl ezeken együtt teszi e szót: haza, hogy lelketek emlékével mindazokat végig símogásatok, bennük, mint egy csodaforrásban a mesebeli, elfáradott küzdő, megfürödvé megújulhassatok, a régi kapcsolatokat újra felvehessétek, a mindennap fogyó hamubansült pogácsát felújithassátok, az öregedő táltost tüzes zsarátnokkal abrakolhassátok.

A jövő esztendőben 150 éves lesz templomunk s azt szeretnők, ha e fordulón áhítatos ölében összegyűlhetnének mindazoknak az utódai, akiknek áldozatából, verejtékéből felépült a templom, mind, akik ott hittel imádkoztak, körülötte szeretetben éltek.

150 év alatt itt-ott meglazult egy-egy részlet, megkopott, javításra vár köntöse, de hisszük, az építő ősök lelke él az utódokban, nem lazult áldozatkészsége, nem kopott hithűsége s mellé állunk, szeretetünkből színezzük a falát, áldozatunkból újítjuk tetejét s az építő ősök minden utódát hívjuk, álljunk körbe mellette, segítsük egyformán újraöltöztetésében. Meglehet, hogy más lakja az ősi házat, másnak terem az ősi föld s legalább itt, a templomban legyen egy állandó kapocs, melyhez, mint ősi jushoz, mindenki számot tarthat, melyet mindenki otthonának mondhat. És azt szeretnők, ha mindenki ott lenne azután tervbe vett ünnepünkön, számba venné ősi jussát, melyet most áldozattal újít meg s megnézné: nyílnak-e még a régi virágok, szállnak-e a régi illatok, úgy mosolyog-e még a hazai nap és olyan ízű-e a hazai kenyér, mint volt régen és az emberek, akik vasárnaponként abba a templomba járnak imádkozni, a régi hittel teszik-e azt és a régi szeretettel élne-e még.

Arra kérünk tehát mindenkit, akinek szíve itt dobbant meg először, kinek útja innen indult el, fenti célra szánt adományát küldje el egyházközségünk címére s a jövőre készüljön a találkozássra. Mi itthon nagy szeretettel készítünk elő mindeneket,

Bodhál Kárelyné, Dr. Boros György, Dr. Boros Györgyné, Özv. Csifó Salamonné, Dávid F. Egylet Ifj. Köre, Demény Andor, Ifj. Fajk Istvánné, Dr. Ferencz József, Fogarasi Gézárá, Dr. Gál Kelemen, Dr. Gál Zsigmond, Gálfi Lőrinené, Gálfi Lőrinc, Dr. Gspann Károly, Özv. Györke Lajosné, Hadházy Béla, Hadházy Sándor, Dr. Hintz Györgyné, Kahlfürst Imre, Dr. Kiss Elek, Kovács Imre, Kovács Margit, Koronki János, Lászlóczky Ilus, Dr. Lukácsy József, Márkos Albertné, Dr. Mikó Lőrincz, Mózes Károly, S. Nagy László, Nagy Vilmos, Ormai Kálmán, Özv. Pál Mátyásné, Puksa Endre, Puksa Endréné, Raffay András, Sigmond Ilona, Szilágyi Arthur, Türkösi Sámuel, Unit. Egyházközség, Unit. Theologia Akadémia, Uzoni Imre, Ürmösi Károly, Dr. Varga Béla, Dr. Varga Béláné, Varga Márton, Özv. Vass Domokosné, Vernes József, Vegh József, Özv. Zagyva Istvánné.

Cobatești: Özv. Deák Miklósné, Kovács Miklós.

Dârjin: Balázs András, Dávid F. Ifj. Egylet, Unit. Egyházközség.

Dârloș: Orbók Béla.

Deaj: Szinte Janka.

Diciosânmartin: Dr. Papp Antalné, Szatmári Gyula.

I. G. Duca: Boros György tanár. Dr. Elekes Domokos, Gálfalvi

Sámuel, Péter Sándor, Péterffy Albert.

Filiș: Kovács János.

Gălățeni: Gál Karolina.

Găleşti: Ifj. Csiky József.

Grind: Dr. Borbély Ferenc.

Hoghiz: Dávid F. Ifj. Egylet, Kisgyörgy Imre, Kondráth Jenőné.

Huedin: Dr. Borsai Áron, Dr. Nagy Miklós.

Isla: Bedő Árpád.

Iara de jos: Dávid F. Egylet, Dr. Tamás István.

Jibou: Major Domokos.

Ludoșul Mureș: Pálfi István.

Maiad: Unitárius Nőszövetség.

Martinuș: Zoltán Attila, Zoltán Sándor.

Mediaș: Germann Jenőné.

Miercurea-Niraj: Csinádi Jánosné.

Mihaileni: Kádár Balászné, Pap Mózes, Unit. Egyházközség.

Mihai Viteazul: Unitárius Egyházközség.

Moldovănești: Dávid F. Ifjú-sági Egylet, Pataki Andras, Pálfi F. Ferenc.

Pálfi Károly, Unit. Nőszövetség.

Teiuș: Méra Béla.

Turda: Dr. Balogh György, Borbély Máthé, Dr. Gál Miklós, Lófi Gyula, Unitárius Nőszövetség, Dr. Várfalvi Mór.

Nyíregyháza, Magyarország: Dr. Vernes István.

Ocland: Bekő Mihály, Dávid Ferenc Ifj. Egylet, Dávid Ferenc Nőegylet, Pál Ferenc.

- Odorheiu:* Ébert András, Sigmond József.
- Oradea:* Barla Dezső.
- Oraşeni:* Báró József.
- Ormeniş:* Balázs Jánosné.
- Pietroasa:* Demes András.
- Plăieşti:* Tanka Béla.
- Reghinul-Săseş:* Kovács Dénes.
- Reşiţa:* Kovács Irén.
- Rîmetea:* Csupor András, Csupor Ferenc, Király István.
- Roana:* Lukács Sándor.
- Rosşeni:* Simó József, Simó Józsefné.
- Rupea:* Unitárius Leányegyházközség.
- Săncraiu:* Gál Mózes, Sükösd Farkas, Sükösd Farkasné.
- Sănduleşti:* Lőfi Béla, Dr. Szathmáry Miklós.
- Sănmiclăuş:* Kozma Miklós
- Sănpaul:* Unit. Egyházközség, Unitárius Nőegylet.
- Sântionlunca:* Dr. Szent-Ivány: Gábor.
- Şaroş:* Unit. Egyházközség.
- Suatu:* Erdődi János.
- Secueni:* Gyarmathy Lajos.
- Seuca:* Br. Petrochevich Horváth Arthur.
- Sft. Gheorghe:* Tana Gyulia, Tana Sámuel, Uzoni Mihály.
- Şfăroş:* Dr. Szent-Iványi József.
- Sighişoara:* Adorján Jenő, Dankuly Zsuzsa, K. Kénosi István.
- Soimuşul-mic:* Lőrinczi Domokos.
- Sopron, Magyarország:* Csatkai Jenő.
- Târgu-Jiu:* Dr. Pogány Sándor
- Tg-Mureş:* Kalkovits Gyulia,
- Timişoara:* Kelemen Gábor.
- Uioara:* Özv. Tobis Simonné
- Vărgheş:* Br. Dániel Ferenc, Fogyasztási Szövetkezet, Özv. Kisgyörgy Sándorné.
- Vişeu de sus:* László Péter.

190.500
95000

Előkészület a közgyűlésre. A Dávid Ferenc Egylet közgyűlése a főtanács előtt való nap délutánján fog megtartatni, amire még külön meghívót fogunk kibocsátani. Felkérjük az egyes körök vezetőségét, hogy a mult évi működésről való jelentésüket idejében, de legkésőbb, november hó 20-ig a központi titkárhoz szíveskedjenek felküldeni, hogy itten a jelentések feldolgozhatók legyenek.

Biblia mindenféle kiadásban, a legolcsóbbtól a legdrágább kiadásig kedvező áron kapható az iratterjesztőnél.

minden adományt aranykönyvbe írunk, minden áldozatot hálás szívvel veszünk s minden, bárcsak egy napra visszatérőt is szeretettel hívunk, szeretettel várunk s arra kérünk, címüket közöljék a lelkeszi hivattalal (Unitárius lelkeszi hivatal, Merești, jud. Odorheiu), ahová az adományokat is kérjük juttatni, hogy a találkozás időpontját annak idején mindenkivel közölhessük.

Merești, 1935. október hó.

Simén Domokos, s. k.,
lelkész.

Sándor András bodor s. k.,
gondnok.

Templomrenoválás Aldea-n. A két Homoród-mente unitáriusainak őszinte örömnünnepe volt 1935. október hó 13-n a renovált Aldea-i templom felavatása alkalmával. Jól esett látni, hogy az unitarizmusnak ezen az exponált helyén az ifjú lelkipásztor és a hívek jól megértik egymást s e nehéz időkben is alkotó munkára dobban össze a szívük. Úgyszólván, semmiből teremtettek elé 30.000 lejt tojás, gabona, pénzgyűjtés, estélyek útján egy esztendő leforgása alatt. Ebből templomukat, tornyukat rendbeszedték, padokat, orgonát, szószéket újrafestettek. Ennek öröme gyűlt össze a hívek serege 13-án, vasárnap délután. Zsúfolásig telt a tágas, szép, nagy templom. Kezdő ének után Mécs László egyik gyönyörű költeményét szavalta Simén Domokos Merești-i lelkész. Gyülekezeti ének után Nagy Béla Mujnai-i lelkész emelte a lelkeket Istenhez az ima szárnyain. Közének végzetével Lukács evangéliuma 19. rész 40. vers: „Ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani“, igék alapján alkalmi beszédet mondott Kővári Jakab Chinuşu-i lelkész. Kőváriné Pálffy Margit szólót énekelt Pálffy Ákos orgonakíséretével. A mély elismerést sugárzó püspöki leiratot Balázs András esperes olvasta fel, megáldván e Siont s annak építő, őriző népét. Énekduettet adtak elő Simén Domokos Merești-i lelkész, Fülöp Domokos Merești-i énekvezér, Pálffy Ákos orgonakíséretével. A templom történetéről s a mostani munkálatokról Nagy Sándor helybeli lelkész számolt be egyszerű, keresetlen szavakkal, megcsillantva itt-ott a humor aranyos derűjét is. Gyülekezeti énekkel ért véget a szép ünnepély, amelyet közétkezés s táncmulatság zárt be az estéli órákban. Példaadás és elismerésképpen megemlést érdemel, hogy az egyházkör 19 lelkészből 11 volt jelen ez ünnepélyen.

... ah.

Kinevezések. Főt. püspök úr, *Pálffy Lajos*, okl. tanítót a Hărănglăbi kántortanítói állásra ideiglenes minőségben kinevezte; *Kökössy Kálmán* lelkészjelöltnek pedig ideiglenes megbízást adott a Varghişi s. lelkészi teendőik elvégzésére.

Külföldi tanulók. *Erdő János* akadémista megérkezett Oxfordba, hol a Manchester New Collegeben folytatja tanulmányait. *Kaáli Nagy Magda* pedig a londoni Channing Houseban folytatja tanulmányait. Jó egészséget és sikert kívánunk a külföldi tanulóknak s reméljük, hogy lapunkban érdekesebb tapasztalatáról, élményeiről beszámolnak.

A Braşov-i unitárius templomépítés javára újabban kegyes adományokat juttattak (folytatás): Dr. Boros György püspök úr és neje Óméltósága, Franck H. Fiai cég, Magyar Általános Hitelbank Fiókja Braşov, Szakács István, Br. Dániel Ferenc Varghis 1000—1000, Téglás Albertné Sft. Gheorghe, özv. Királyhalmi Györgyné, Simó István, Gyulay Ferenc Racoşul de sus, Magyarai Lajos ref., Fejér Andrásné 500—500, Bencze Dénes, Szabó Dénes 300—300, Preiszner Péterné és Gál Vilmosné szeretetvendégsége okt. 10-én 350, Szabó Mózes, Both Lujza, Nagy József lakatos 250—250, Biró Lajos Geoagiu, Ullmann Géza, Sütő Sándor, Hantz Piroska Cluj, Bencze Dénes, Patakfalvi Ferenc, Gocsmán János, Bódi Imre 200—200, Lurcza Jánosné, Ilkey Elek, Elekes Albert, Czink Jenő, Golicza József, özv. Antal Mihályné, 1. kath., Lázár Elek, Szolga István, Szakács Sándor, Derzsi Mihály, Biró Albert, Knobloch Rezsőné, Kálmán István, Szabó Lajos hsztmártoni, Sebestyén György, Gergely Matild, Ötvös Mária, Bódi Anna, Máthé Lajos, Jakab Albert ref., Szabó Bálintné Ghimbav 100—100, Szőke Ernő, Kiss József, özv. Czámpa Gusztávné, Barta Jakab, Orbán Mózes, Ötvös Ida, Lázár Elek, Kicsid Miklósné 50—50 Lengyel József 10 lej.

Önkéntes kölcsön címén fizettek: Kovács Margit Cluj, Sigmund Ilona Cluj, Boros György I. G. Duca 200—200, Péter Sándor I. G. Duca 100 lej.

Templomi berendezésre: Bencze Dénes, Andrásosfzky Margit 300—300, Gyulai Mózes 100 lej. (folytatjuk.)

A kegyes adományokért azzal az örömezzéssel mondunk hálás köszönetet, hogy építkezésünk nemsokára befejezést nyer. Szeretettel kérjük mindazokat, akik ügyünk előmozdítására valamilyen összeget szántak, sziveskedjenek azt mielőtt az egyház-község címére eljuttatni.

Kovács Lajos lelkész.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál'

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T. CLUJ